

excedenti et altius fodienti manifestatur. Joannes A Baptista Agnum Dei secundum aliquid sciebat et demonstrabat; et secundum aliquid nesciebat quod per columbam descendantem et manentem super eam cogniturus erat. Utique mihi tale aliquid circa vos accidit, quia vos cognoscebam, sed nec talem, nec totum. Scriptis igitur vestris, quamvis raptim et in superficie gustatis, multo et ardenti desiderio

exopto scriptorum vestrorum mihi gratiam, pariter et vestram præsentiam dulcissimam exhiberi: ut, quæ clausa sunt, vel quæstionem afferre videntur, mutua collatione et amica colloquutione, quasi quibusdam clavibus aperiantur. Incolumitatem vestram et omnium vobiscum id Christo degentium, memorem nostri omnipotens Deus longo tueatur ævo.

ANNO DOMINI MCXXXI

FRIDERICI COLONIENSIS ARCHIEPISCOPI EPISTOLÆ ET DIPLOMATA

(D. MARTENE, *ampl. Collect.* 1, 661, 674, 681)

I.

Epistola Friderici archiepiscopi Coloniensis ad clerum Leodiensem.—Incepat eos, quod præcipiti electione, admissis-etiam in suo conventu excommunicatis, in Alexandrum vota sua contulerint, eosque ad suum citat tribunal ad Indam monasterium.

(Anno 1121.)

[*Ex ms. S. Laurentii Leodiensis.*]

F., gratia Dei sanctæ Coloniensis Ecclesiæ humilis minister, toti clero qui Leodii est, scrutari testimonia Domini ut in toto corde exquirant eum.

Litteras vestras, ad nos per fratrem Nicolaum directas, paterno affectu recepimus, qui in his et nostram desiderare videmini præsentiam, et tanquam filii obedientiæ nostro corrigendum obtulistis consilio, si quid vestro excessistis arbitrio. Unum vobis notum fieri volumus, quia ad vos descendere et debita pietate vobis consulere parati fuisset, si excessus vestros tam manifestos, tam contrarios decretis sanctorum canonum nostræque auctoritati et vestræ salutis non perspexissemus. Defuncto enim beatæ memoriæ domno Frederico episcopo vestro, litteras consolatorias vobis direximus, desolationem vestram paternis lacrymis deplorantes, et ut in Domini consolatione spem vestram defigeretis affectuose vos exhortantes. Sed, quia tunc temporis occupati tenebamur magnis Ecclesiæ et imperii negotiis, ut vestram ad nostrum consilium et reditum differretis electionem debita auctoritate monuimus, quia vestræ pusillanimitati et temporali pace et nihilominus canonica electione consultum esse volumus.

(1) Majori præposito, qui postea Trajecti fuit episcopus.

(2) Hic Alexander, ut supra vidimus, mortuo Olberto pecunia episcopatum obtinere voluerat, quem extincto veneno S. Friderico, iterum amb-

B Vos autem interim divinæ institutioni, et nostræ admonitioni non acquiescentes, in conventum vestrum multitudinem eorum qui vestra petitione a domno papa, a nobis, a vestro etiam episcopo excommunicati habebantur, admisistis, ibique nostræ auctoritati præjudicantes, communicato cum excommunicatis consilio, ea quæ destruxeratis reedificando, quod sine gravi dolore loqui non possumus, vos ipsos prævaricatores, excommunicatorum consortio contaminatos constituistis. Habemus quidem hujus miserabilis culpæ evidens argumentum, litteras vestras tam Coloniensi Ecclesiæ quam venerabili filio vestro (1) Andreæ missas, in quibus (2) Alexandrum dominum et episcopum vestrum vos recepisse satis inconsiderate significastis, et ad cumulum inexcusabilitatis vestræ conspirativa confederatione subjungendo affirmastis, nullum vos velle vel posse contra eum recipere consilium. Quod si in hoc conspirastis, ut quid quæritur descensionis ad vos vel consilii nostri presentia? Ut quid ore et scriptis vestris frequens et assidua nobis demandatur obedientia, quam destruit conspirationis hujus, ut asseritis, fixa cordibus vestris insolentia? Miramur et non parum miramur quomodo vos scribendo appellatis totam Leodiensem Ecclesiam. Nam, ut taceamus de archiepiscopi dignitate, qua membrum excellentius debemus esse Leodiensis Ecclesiæ, fraternitatis nostræ dilectio, quæ hactenus particeps et socia fuit tribulationum vestrarum, contemptuose videtur repudiata. Si iterum Ecclesia, quorsum

ivit; sed Deus, qui superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, non Alexandrum ambitiosum, sed Alberonem humilem, Metensem primicerium, Godofridi ducis Lovaniensis fratrem, in sede Leodiensi sublimavit.

excluditis eam quam tantum cognoscimus et fatemur A Leodiensem Ecclesiam? Præpositum Andream, et archidiaconos (3) Henricum et Stepponem, magistrum Stephanum et religiosos abbates (4), aliosque qui, licet locorum diversitatibus disjuncti, tamen in unitate spiritus vobiscum sunt fratres. Hos procul dubio Leodiensem Ecclesiam testatur bonæ simplicitatis obedientia, et persecutio quam passi sunt, et quotidie patiuntur pro justitia. Sed et hoc relicere non possumus, quod contra sanctorum canonum statuta, neglecto, imo contempto chrismate anni præsentis et oleo, de veteri plures annos reservato, per quorundam vestrum archidiaconatus adhuc sunt unctiones a sacerdotibus, contra canones et nostram auctoritatem, per inobedientiam cum excommunicatis divina celebrare præsumptibus. B

Longum est enumerare quot et quantis excessibus Domini provocastis longanimitatem, et in nostram præsumptuose egistis auctoritatem; quia non solum ab Ecclesia Dei vos alienastis, sed et eos qui sincere nobiscum usque nunc permanserant, in prævaricationis vestræ consortium pertraxistis. Quia ergo his excessibus tam manifestis et Deo odibilibus non debetur paternæ consolationis visitatio, sed magis infigenda est condignæ severitatis increpatio; ad sedem Coloniensem, cui tam grave intulistis præjudicium, vos invitamus, ut si excessus vestros sicut scripsistis, nostro corrigere volueritis consilio, exemplo Patris evangelici, prolem quæ perierat gratanter recipiamus, sub utriusque, Coloniensis videlicet et Leodiensis Ecclesiæ quæ nobiscum est, testimonio. Verumtamen ex superabundanti, si vestra hæc efflagitat humilitas, apud Sanctum Cornelium Indæ (5) cum filiis prædictarum Ecclesiarum vobis occurremus iv Nonas Septembris, parati misericorditer recipere in spiritu lenitatis et correctos instruere. Et, quoniam Alexander per Godescaleum Trajectensem clericum obedientiam et subjectionem nobis præsentem Ecclesia demandavit, et se velle de omnibus suis excessibus nostro acquiescere consilio per eundem nobis insinuavit, iii Nonas Septembris nos [in prædicto commoratu] cœnobio eidem remandavimus, ut si forte velit aliquid rationabiliter deferre, ad aures Ecclesiæ, audiatur. Si quis autem inter vos habet zelum Domini, eundem admonere, D

(3) Hic corrigendus Brusthemius, qui inter perfidos fautores Alexandri Henricum archidiaconum numerat et Repponem sive Stepponem. Hujus loco legendum forte Emmonem, qui ibidem inter Fredericianos collocatur.

(4) Rodulphum S. Trudonis et Heribrandum S. Laurentii Leodiensis.

(5) Monasterium ordinis S. Benedicti duabus horis ab urbe Aquisgrano distans, fundatum a Benedicto abbate Anianensi, Ludovici Pii imperatoris confessore, in quo S. Cornelii papæ caput asservari creditur.

(6) Moguntina nationali anni 888, qua scilicet cautum est: *Ne ecclesiæ antiquitus constitutæ, decimis aut aliis possessionibus priventur, et novis oratoriis attribuantur.* Ea in synodo confirmata Corbeiensium et Herivordensium privilegia solemniter decreto, cui

arguere, increpare, obsecrare, orare non dissimulet, ut sibi ipsi propitius parcat Christi Ecclesiæ, ne incipiat infamis haberi, toties per domnum apostolicum, per nos, per suum episcopum ejectus a sanctæ matris Ecclesiæ liminibus. Plures enim repulsæ personam ejus infamem sicque reddunt Ecclesiæ notabilem, ut non solum id quod male nititur non apprehendat, sed et honoris et ordinis periculum subeat, quod adhuc retinere ex affectu maternæ pietatis Ecclesiæ mansuetudo tolerat. Hæc vobis, fratres charissimi, scribimus in spiritu charitatis, non ut vos confundamus, sed, sicut per priores litteras præmisimus, ut tam spirituali quam temporali pace consolandos ad sinum unitatis Ecclesiæ reducamus.

II.

Diploma Friderici Coloniensis archiepiscopi pro Corbeia Nova. — Confirmat ei decimas de mansis dominicatis in suo episcopatu, olim in solemniter concilio tempore Arnolphi imperatoris concessas.

(Anno 1120.)

[*Ex ms. Corbeia novæ.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis. Notum fieri volumus tam præsentis quam futuri avi fidelibus, quod venerabilis abbas Corbeiensis Erenbertus pro infestatione quorundam contra se et monasterium suum noviter exorta, patrocinium nostrum adiit, orans ut privilegium ei pro confirmandis decimis quæ monasterio ipsius de dominicatis mansis in episcopatu nostro ab antiquis temporibus solvuntur, concederemus juxta consensum et subscriptionem Williberti archiepiscopi Coloniensis ad [f. ac] decem et novem episcoporum, qui in synodo (6) tempore Arnolphi imperatoris convenerant et juxta concessionem omnium successorum ejus, ejus rationabili petitioni ego Fridericus Dei gratia Coloniensis archiepiscopus, tam pium quam justum consensum exhibens, hoc ei auctoritatis nostre chirographum, tam ad innovanda quam roboranda priorum auctoritatum instituta fieri præcepi; in quo non solum subscriptionem prænominati archiepiscopi cæterorumque archiepiscoporum in synodo prædicta congregatorum, sed etiam omnium antecessorum meorum concessionem ratam esse decrevi, recognoscendo et permittendo Ecclesiæ ipsius deci-

subscribere cum Williberto Coloniensi episcopi novemdecim. Horum nomina quia nec a Labbeo et Cossartio in Conciliis generalibus, nec a Sirmundo, Serrario et aliis reperta sunt, ex ipso decreto in Annalibus Paderbornensibus edito hic producimus. Fulco Rhemensis, Willibertus Agrippinensis, Thiadmarus Salzburgensis, Redbodo Trevirensis, Joannes Rothomagensis archiepiscopus, Hildegrimus Halberstadiensis episcopus, Adalcarius Hamaburgensis archiepiscopus, Arn. Vitzburgensis, Liwardus Verceilensis, Robertus Metensis, Adalhelmus Wurmacensis, Godethanus Spirensis, Wiebertus Hildinshheimensis, Deth. Viridunensis, Dodilo Cameracensis, Honoratus Belvacensis, Herdilo Noviomagensis, Balthramnus Stratzburgensis, Waldo Frisingensis, Thiadulphus Curacensis episcopi.

mas quas in episcopatu Coloniensi ante tempora A possedit, præcipue quas Lachem dominicali suo vel in Rheno vel in aliis dominicatis mansis tenuisse dignoscitur, de quibus injustam et insolitam contradictionem adversum se moveri querebatur. Cui auctoritatis nostræ decreto ut amplior fides et reverentia exhibeatur, et ipsorum quibus traditur defensionem magis astipuletur, tam sigilli nostri impressione, quam banni nostri tremenda animadversione, irrefragabilo robor addidimus. Sancimus etiam et decernimus in virtute et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ut ex auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis, ut præsens testamentum omnibus sæculis immutabile et inconvulsum permaneat, violatores ejus anathematis et æternæ maledictionis districtione, nisi resipuerint, ferientes, conservatoribus vero et defensoribus ejus perpetuæ remunerationis spem certam promittentes. Actum est hoc et in celebri curia et conventu Goffariæ confirmatum, anno singularis nativitatis millesimo centesimo vigesimo, indictione septima, imperante Heinrico quinto Romanorum imperatore Augusto, presidente sedi apostolicæ domino Calisto, anno nostri episcopatus nono decimo, Corbeiensis Ecclesiæ curram aurigante Eckenberto reverendissimo abbate feliciter.

III.

Diploma Friderici Coloniensis archiepiscopi pro monasterio Grosschatensi.

(Ex autographo.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. FRIDERICUS, divina favente clementia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ archiepiscopus.

Sacrarum Scripturarum commonemur auctoritate, et prædecessorum nostrorum hujus sanctæ sedis Coloniensis archiepiscoporum erudimur exemplis, loca sanctorum et cœnobia fratrum manu charitatis visitare, ut pio prædecessorum nostrorum fundamento aliquid superædificantes, apud summum pastorem præmii ipsorum inveniamur consortes. Hoc studio cœnobium Grafscaph. a domno Annone felicis memoriæ archiepiscopo fundatum visitantes, quædam de nostris possessionibus ad usus fratrum prædictæ ecclesiæ contulimus, sperantes cum ipso ejusdem loci fundatore portionem in terra viventium obtinere. Unde cum infra terminum curiæ nostræ Badelich quidam Jalen nomine, allodium suum abbati Wichberto prædicti cœnobii vendidisset, nos idem allodium S. Alexandro (6*) confirmavimus, adjicientes ecclesiæ quicquid ex jure nostro prædictus Jalen habuit in cœmuniione omnium utamini, quibus sub nostra potestate degentes habent perfrui. Præterea cum tres libras et dimidium decimationis Sosatii obtineret ex dono venerabilis

nostri prædecessoris domni Annonis sæpedita ecclesia, et locationem ejusdem decimationis usurpasset sibi villicorum injusta violentia, locationem ei resignavimus, et ne amplius ea privetur, debita auctoritate confirmavimus. Sed et decimam de vinea Thielbach, quam prædecessor noster domnus Sigewinus in dotem ecclesiæ Grafscaphensi in die consecrationis ejus contulerat, ab ipsa ecclesia per villicos de Bacharach alienatum restituimus, et ut vinea seu decimatio perpetua libertate fratribus conservetur, pari auctoritate stabilivimus. Et ut hæc præscripta sine omni inquietudine possideat præscripta Grafscaphensis ecclesia, seu et illa quæ contulit eidem sæpius recolendæ memoriæ domni Annonis munificentia, B. Petro collata potestate, et banni nostri confirmavimus auctoritate. Conservatoribus quæ nec oculus vidit, nec auris audivit pollicentes gaudia, et injustis calumniatoribus seu invasoribus comminantes gehennæ supplicia, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguitur. Et ut hæc nostræ traditionis confirmatio ad posterorum transeat inconvulsa notitiam, præsentis privilegii astipulatione et sigilli nostri impressione corroboramus, subscribentes etiam jura et possessiones quas piæ memoriæ domnus Anno contulit eidem ecclesiæ, quas itidem confirmamus eadem quam præfati sumus auctoritate. Hæc autem nostra confirmatio Coloniæ est acta præsentibus et assensum præbentibus multis B. Petri fidelibus et honestis personis, quorum nomina in hujus confirmationis testimonium adnotari dignum duximus. Præpositi Henricus de (7) Domo S. Petri, Ekkebertus decanus ejusdem loci, Godefridus de S. Severino, Henricus de SS. Apostolis, Theodericus de S. Maria in Gradibus. Abbates (8) Gerhardus de S. Pantaleone, Albanus de S. Martino, Rupertus Tuitiensis et Cuno Sigebergensis. Liberi Hermannus ejusdem ecclesiæ advocatus, et filius ejus Gerhardus, et Thietmarus, Gerhardus comes Juliaensis, Engelbertus de Kent. Ministeriales sancti Petri Herimannus Sancti Petri advocatus, Almarus, Henricus de Aldentorph et multi alii.

Hæc autem sunt possessiones Grafscaphensi cœnobio collatæ a munifico fundatore suo domno Annone, ecclesiæ Worumbach, etc.

IV.

Epistola Friderici archiepiscopi Coloniensis ad Mediolanenses. — Hortatur ad resistendum Ecclesiæ inimicis.

(Ex ms. S. Germani a Pratis.)

Consulibus, capitaneis, omni militiæ, universoque Mediolanensi populo, FRIDERICUS Dei gratia Coloniensis Ecclesiæ humilis minister, viriliter agere

(6*) Id est monasterio Graffchatensi, quod in honorem S. Alexandri conditum est.

(7) Id est de ecclesia cathedrali S. Petro dicata, quæ hæcenus domus Gallicæ le Dôme vocatur.

(8) Hinc emendabis Buccelinum in Germania sa-

era, qui administrationis Gerardi abbatis S. Pantaleonis initium consignat anno 1138. Nam cum Fridericus archiepiscopus, hujus diplomatis conditor, obierit anno 1131, prævertendum est necessario initium abbatialis dignitatis Gerardi.

et confortari in Domino et in potentia virtutis A
ejus.

Magnus Dominus et laudabilis nimis in hac Dei
quæ condecoratur gloriosa libertate, ideoque in
exultatione universæ terræ fundatur, dum quibus-
libet injustis potestatibus prosterni dedignatur. Hæc
itaque gloriosa cum per universum orbem de te
sint dicta, civitas Dei incluta, conserva libertatem,
ut pariter retineas nominis hujus dignitatem, quia
quandiu potestatibus ecclesiæ inimicis resistere ni-
teris, veræ libertatis auctore Christo Domino adju-
tore perfrueris. Firmet ergo vestram constantiam,
carissimi, prædicanda æquitas et a patribus vestris
usque ad nos deducta nominis dignitas, insuper
nostra omniumque honorum applaudens unanimitas.
Quicumque enim sumus Lotharingæ, Saxonie, B
Thuringiæ, imo totius Galliæ principes ad dilectio-
nem vestram sumus unanimes: quia sicut in uno
regni corpore sociamur, ita in eadem justitia, ea-
dem legum libertate, una vobiscum vivere parati
semper inveniemur. Porro si auxilio vel consilio
nostro egeritis, qualiter id velitis fieri, discretionis
vestræ ordinet prudentia, ad quod exsequendum
promptissima invenietur nostra diligentia. Ergo
quidquid vobis in commune placuerit, nobis deside-
ramus rescribi, non quidem vobis diffidentes, sed
in responsis vestris jocundari volentes, ut quod
corporali hoc tempore fieri nequit præsentia, saltem
tuo beneficio nobis exhibeat epistola, ejus est of-
ficium absentes quasi præsentem efficere, et inter
amicos tam dulcia quam secreta colloquia miscere. C
Valet. Cæteras civitates quæ vobiscum sunt, con-
fortate in Domino.

V.

*Epistola Frederici Coloniensis archiepiscopi ad Eccle-
siam Leodiensem. — Mandat ne intrusum per Si-
moniam nominatione regia in sede Leodiensi reci-
pian.*

(Ex ms. S. Trudonis.)

F., Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ humi-
lis minister, Leodiensis Ecclesiæ archidiaconus,
præpositus, decanus, scholasticus, cantoribus, om-
nibusque catholicis, a proposito sancto nullius ne-
cessitatis occasione declinare.

Ex autoritate evangelica, necesse est ut veniant D
scandala, ut dum revelatur filius perditionis, mani-
festi fiant et probati, quotquot præordinati sunt in
sortem supernæ retributionis. Unde fraternitatem

(9) *Reverendissimo.* In hac epistola non repe-
riuntur numeri in fine apponi soliti, incitiam haud
dubie scriptoris. Etenim duplex est ordo numero-
rum in formulis antiquis litterarum ejuscemodi, ut
patet in exemplis, tomo II Concil. Gal. a Sirmundo
relatis. Primus exprimit litteras verbi AMHN Græce
scripti. Secundus ordo, summam numerorum tam
communium quam propriorum ejusque epistolæ
formate: uterque ordo in epistola Friderici vitiat
apparet, uti et quinque elementa Græca, postremo
ordine in apographo subjuncta, quæ hic præforma-
rum typographicarum defectu reddere nequimus.

vestram præmonentes, pia sollicitudine monemus,
obtestamur et præcipimus ex debito sanctæ obedien-
tiæ, ne recipiatis regie intrusionis
violen-
tia, sub nomine designati episcopi ad vos
venientem: quia temeraria invasione sedem nostram,
quantum in ipso fuit, privavit archiepiscopali honore,
vosque contempsit, quibus imponi voluit sine cano-
nica electione, non veritus prævenire Simoniaca
ambitione inducias electionis vestræ denominata
die præordinatas, quas et vestra Ecclesia expetiit,
et sedis nostræ auctoritas concessit. Igitur in
promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, in
ipsum et in omnes ipsius sequaces, vel eidem com-
municantes paravimus anathematis sententiam a
qua liberari desideramus fraternitatis vestræ
obedientiam

VI.

Frederici Coloniensis archiepiscopi litteræ formatæ.

(Spicil. III, 474.)

Reverendissimo (9) cultuque almissæ religionis
sincerissimo BRUNONI sanctæ Treverensis archi-
episcopo, FREDERICUS reverendæ Coloniensis Eccle-
siæ ac plebis ipsius humilis famulus in CHRISTO
pastorum principe, mansuram cum gaudio prospe-
ritatis et perpetuitatis gloriam.

Decreta sanctorum trecentorum octo decem Pa-
trum Nicææ constitutorum saluberrima servantes,
Deo dignam piamque paternitatem vestram cano-
nice aggredimur, et sub nomine formatæ epistolæ
reverenter vestram sanctitatem adimus, vobis vide-
licet intimando quia præsentem eidem diacono nostro
nomine BALDUINO has dimissorias dedimus litteras,
quem in vestra diocesi canonicè educatum, de or-
dine clericatus ad diaconatus proveximus gradum,
ut his canonicis munitus apicibus cum nostra licen-
tia ei in vestra parochia sub defensione ac regimine
vestræ charæ dilectionis degere liceat, et ut eum si
morum probitas et doctrinæ dignitas suppetit, ad
presbyteratus ordinem promoveatis fideliter annui-
mus, illumque in sinu sanctæ matris Ecclesiæ ca-
nonice fovendum ad regendum vobis committimus.
Hanc ergo epistolam Græcis litteris hinc inde mu-
niri decrevimus, et annulo nostræ Ecclesiæ bullare
censuimus. Christus pastorum Princeps fraternita-
tem vestram ad custodiam sui gregis diu conser-
vare dignetur incolumen. I XL VIII I. [DCCC DCCC
ccc].

Erant autem, primo duplex nota, ea quæ ab antiquis
ennacos dicitur, signatque numerum nongentesi-
mum; tum litteræ T, II, et Σ, seu C, sic enim anti-
quitus pingebatur. Attamen ex regulis formatarum
hæ subscribi debuerant litteræ: Φ, P, Λ, O; nimirum
Φ, pro prima littera scribentis Friderici; P, pro
secunda Brunonis cui scribitur; Λ, pro tertia acci-
pientis Balduini; O, pro quarta civitatis Coloniensis
de qua scribitur. Et si quinta esset adhibenda, erat
E, pro quinta civitatis Treverensis, ad quam scri-
bitur. Quibus omnibus addenda erat indicio.